

УДК 811.161.2'243:378.016

Рудакова Т.М.
Білоцерківський національний аграрний університет

**АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ У 2018-2019 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ
(НА ОСНОВІ МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ»)**

Анотація. У статті йдеться про аналіз напрямів наукових досліджень щодо викладання української мови як іноземної. У ході експерименту виявлено найбільш актуальні теми досліджень 2018-2019 навчального року. З метою аналізу основних проблем викладання української мови іноземним студентам у 2018-2019 навчальному році та способів їхнього розв'язання на основі досвіду провідних фахівців України і не лише, виявлення найбільш та найменш актуальних напрямів досліджень в експерименті взяли участь представники 16 ЗВО України, Польщі та Болгарії. Було з'ясовано, що найбільш актуальним є напрям конференції «Українська мова як іноземна в аспекті навчання видів мовленнєвої діяльності». Найменш актуальними виявилися «Нормативно-правові основи вивчення української мови студентами-іноземцями» та «Сертифікація рівня володіння українською мовою як іноземною». Популярними темами – «Подолання мовного бар'єру» та «Способи мотивування студентів-іноземців до вивчення української мови в мультилінгвальному середовищі». Найбільш актуальними є проблеми навчання говорінню як виду мовленнєвої діяльності.

Ключові слова: українська мова як іноземна, студенти-іноземці, напрями конференції, види мовленнєвої діяльності, проблеми викладання.

Rudakova Tetyana
Bila Tserkva National Agrarian University

**ANALYSIS OF THE MAIN PROBLEMS OF UKRAINIAN LANGUAGE TEACHING
OF INTERNATIONAL STUDENTS IN THE 2018-2019 ACADEMIC YEAR
(ON THE BASIS OF MATERIALS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE “ACTUAL PROBLEMS
OF TEACHING UKRAINIAN LANGUAGE AS FOREIGN”)**

Summary. The article deals with the analysis of the endeavor of scientific research on the teaching Ukrainian as a foreign language. The most relevant subjects of research in the 2018-2019 academic year were identified. The representatives from 16 higher institutions of Ukraine, Poland and Bulgaria took part in the experiment. In order to analyse the main problems of Ukrainian language teaching of international students in the 2018-2019 academic year and the ways of their solutions are based on the experience of leading Ukrainian specialists. The research has been conducted to identify the most and the least relevant endeavors. It was found out that the most important was the endeavor of the conference “Ukrainian as a Foreign Language in the Aspect of learning the types of language skills”. The most relevant were “Legal and regulatory framework of Ukrainian language studying by foreign students” and “Certification of the level of Ukrainian as a foreign language knowledge”. “Overcoming the language barrier” and “The ways of international students motivating to learn Ukrainian language in the multilingual environment” were the most important topics. Speaking as a type of language skills was the most relevant. In total 43 reports (individual and co-authored) were registered at the conference. Mostly, participants of the conference have analysed the problems associated with the direction of the conference “Ukrainian as a foreign language in the aspect of the types of language skills learning”. We have found 21% of the reports related with it. Only 2% of participants were interested in “Legal and regulatory framework of Ukrainian language studying by foreign students”. According to the results of the conference, it was concluded that highly skilled specialists work at Ukrainian higher institutions. It was summed up that they are capable to attract international students by interesting types of tasks, both classroom and project work. It was revealed that such conferences promote the exchange of experience and methods, innovative approaches of teaching Ukrainian as a foreign language. It is the opportunity to present the latest educational and methodological publications.

Keywords: Ukrainian as a foreign language, international students, conferences, types of speech activities, problems of teaching.

Постановка проблеми. Аналізуючи досвід провідних ЗВО маємо можливість стверджувати, що іноземні громадяни зазвичай здобувають освіту в Україні українською, англійською чи російською мовами. На сайті Міністерства освіти і науки України міститься інформація про те, що іноземні громадяни зі 150 країн світу можуть навчатися в більш ніж 240 ЗВО України, здобуваючи вищу освіту за різними спеціаль-

ностями (<https://mon.gov.ua/ua/tag/inozemnim-studentam>). Проте аналізуючи зазначений веб-сайт, можна побачити та обрати напрями підготовки, рівні освіти, мову навчання. На відміну від поданої вище інформації розробники сайту пропонують п'ять мов навчання: українську, російську, англійську, французьку та німецьку (<http://studyinukraine.gov.ua/uk/>). Іноземні абітурієнти мають право обрати серед державних

та приватних університетів, пошукова система видає регіональний розподіл, проте інформація не завжди є актуальною. Сьогодні перед НПП вищих навчальних закладів постала проблема навчання іноземців українською мовою в мультилінгвальному та мультикультурному оточенні, та ще й можливістю вибору не лише української мови навчання, а й чотирьох інших.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сьогодні надзвичайно актуальним питанням є викладання української мови іноземцям, підготовка їх до навчання державною мовою у ЗВО України. Багато наукових досліджень розкривають проблеми викладання української мови як іноземної в ситуації білінгвізму за кредитно-модульної системи організації навчального процесу: Л. Паламар, О. Пальчикова. Дистанційному навчання української мови як іноземної присвячено праці О. Антонів, М. Мирошніченко, Т. Донченко. Оптимізацію роботи на заняттях з української як іноземної, а також різні види мовленнєвої діяльності проаналізували О. Палінська, Г. Звягіна, Н. Станкевич, Л. Солодар, А. Тимченко. Особливості роботи над укладанням підручників з української мови як іноземної розглянули С. Чезганов, Л. Паламар, В. Зевако, М. Тишківець та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на актуальність усіх досліджень, перерахованих вище, нам було цікаво дослідити, які з основних проблем, що пов'язані з викладанням української мови як іноземної, цікавлять сучасних дослідників у 2018-2019 навчальному році. Тому було оголошено про проведення Міжнародної науково-практичної конференції в стінах Білоцерківського національного аграрного університету.

Мета статті – дослідити основні проблеми викладання української мови іноземним студентам 2018-2019 навчального року та способи їхнього розв'язання на основі досвіду провідних фахівців України і не лише, виявити найбільш та найменш актуальні напрями досліджень на ґрунті запропонованих.

Виклад основного матеріалу дослідження. У результаті проведення Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної» (квітень 2019 р.) на базі Білоцерківського національного аграрного університету було презентовано роботу провідних навчальних за-

кладів з іноземними студентами, а також досвід інтернаціоналізації вищої освіти, а саме: Вроцлавського технологічного університету, Софійського університету ім. Клімента Охридського (Болгарія), Львівського національного університету ім. Івана Франка, Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Білоцерківського національного аграрного університету, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Запорізького державного медичного університету, Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, Технічного коледжу Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, Інституту української мови НАН,

ДЗ «Дніпровська медична академія МОЗ України», Міжнародного гуманітарного університету, ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет» [2].

У ході конференції викладачі українських ЗВО ділилися практичним та теоретичним досвідом, проблемами, що виникають під час викладання української мови іноземним громадянам, та способами їхнього подолання, презентували авторські друківані навчальні видання.

Учасникам конференції було запропоновано взяти участь у роботі таких напрямів:

1. Проблеми інтернаціоналізації вищої освіти [2, с. 5].
2. Українська мова як іноземна в просторі і часі: історія, теорія, практика [2, с. 5].
3. Сертифікація рівня володіння українською мовою як іноземною [2, с. 3].
4. Сучасні підходи та інноваційні технології у викладанні української мови як іноземної [2, с. 6].
5. Методика викладання лексики української мови як іноземної [2, с. 8].
6. Методика викладання граматики української мови як іноземної [2, с. 9].
7. Українська мова як іноземна в аспекті навчання видів мовленнєвої діяльності [2, с. 9].
8. Навчально-методичне забезпечення процесу навчання української мови як іноземної [2, с. 10].
9. Нормативно-правові основи вивчення української мови студентами-іноземцями [2, с. 3].

Усього в роботі конференції зареєстровано 43 доповіді (одноосібні та у співавторстві). Цікаво, що найбільше учасники конференції у своїй повсякденній діяльності аналізують проблеми, пов'язані з напрямом конференції «Українська мова як іноземна в аспекті навчання видів мовленнєвої діяльності», про що свідчить 21% заявлених доповідей (детальніше див. Діаграма 1).

Однаково популярними (16%) виявилися такі три напрями, як: «Навчально-методичне забезпечення процесу навчання української мови як іноземної», «Сучасні підходи та інноваційні технології у викладанні української мови як іноземної», «Українська мова як іноземна в просторі і часі: історія, теорія, практика».



Діаграма 1

Не менш важливими (12% опитаних) вітчизняні та зарубіжні науково-педагогічні працівники вважають проблеми, що стосуються «Методики викладання лексики української мови як іноземної».

«Проблеми інтернаціоналізації вищої освіти» посіли 4 місце в рейтингу популярності проблем викладання (9% респондентів).

Дуже важливими й доволі складними виявилися аспекти, пов'язані з «Методикою викладання граматики української мови як іноземної» (5% доповідачів).

Менш дослідженими напрямками 2018-2019 року вважаємо «Нормативно-правові основи вивчення української мови студентами-іноземцями» та «Сертифікація рівня володіння українською мовою як іноземною» (2%).

Цікавими є дослідження О. Будугай та І. Лощинової, які приділили увагу аудіюванню, як одному з видів мовленнєвої діяльності. Проте О. Будугай аналізує роль, практичне втілення, ефективний контроль аудіювання у викладанні української мови як іноземної [2, с. 8], а І. Лощинова аудіювання на заняттях з української як іноземної взагалі [1, с. 40].

С. Карпенко та О. Рейда свою ж увагу звернули на читання як вид мовленнєвої діяльності. Проте О. Рейда зацікавилася самостійним читанням в процесі вивчення української мови студентами-іноземцями [1, с. 53], а С. Карпенко – особливостями формування навичок читання та розуміння україномовного тексту у студентів-іноземців [1, с. 27].

Найбільш актуальним виявилось говоріння як вид мовленнєвої діяльності. Воно зацікавило М. Курушину, Д. Полякова, С. Погорілу та Т. Рудакову. Але кожен з науковців зорієнтувався на

певних проблемах під час викладання української як іноземної. Так, М. Курушина та Д. Поляков презентували комплексний підхід до навчання говоріння у викладанні української мови як іноземної [1, с. 30]. С. Погоріла – лише окремі елементи мовної підготовки іноземних студентів в умовах довузівської підготовки [1, с. 50]. На відміну від них Т. Рудакова дослідила явище мовного бар'єру: причини виникнення та способи подолання [1, с. 60], а О. Самусенко зупинилася на розмовній практиці як способі подолання мовного бар'єра [1, с. 62]. С. Онисенко ж цікавили особливості формування комунікативних навичок в іноземних студентів в ігровому аспекті [1, с. 49]. Н. Московчук здійснила порівняльну характеристику рівнів сформованості україномовної професійно-комунікативної компетенції майбутніх іноземних фахівців технічних спеціальностей [1, с. 46]. І. Линчак аналізувала формування мовленнєвої компетенції іноземних студентів на заняттях УМІ [1, с. 35].

Під час конференції було з'ясовано, що актуальною проблемою на сьогодні залишається мотивація іноземців до вивчення української мови в мультилінгвальному середовищі України.

Висновки та пропозиції. Отже, за результатами конференції було зроблено висновки, що в українських ЗВО працюють висококваліфіковані фахівці, здатні зацікавити іноземних студентів цікавими видами завдань, як аудиторною, так і позааудиторною роботою. З'ясовано, що подібні конференції сприяють обміну досвідом та методиками, інноваційними підходами до викладання української мови як іноземної, сприяють швидкому розв'язанні проблем, що виникають під час навчального процесу, можливість презентувати найновіші навчально-методичні матеріали.

Список літератури:

1. Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної : *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 19 квітня*. Білоцерківський НАУ, 2019. 84 с.
2. Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної : *Програма Міжнародної науково-практичної конференції 19 квітня*. Білоцерківський НАУ, 2019. 12 с.

References:

1. Bila Tserkva National Agrarian University (2019). Aktualni problemy vykladannia ukrainskoi movy yak inizeznoi [Actual problems of teaching Ukrainian as a foreign language]. *Materials of the International Scientific and Practical Conference on April 19*. Bila Tserkva, 84 p.
2. Bila Tserkva National Agrarian University (2019). Aktualni problem vykladannia ukrainskoi movy yak inizeznoi [Actual problems of teaching Ukrainian as a foreign language]. *Programme of the International Scientific and Practical Conference on April 19*. Bila Tserkva, 84 p.